

MODALITĂȚI DE INTERPRETARE A OMULUI ȘI CONDIȚIEI UMANE ÎN FILOSOFIA ROMÂNEASCĂ D.D. ROȘCA ȘI MIRCEA ELIADE

Alexandra GHERTESCU, *Facultatea de Istorie și Filosofie*

Titlul prezentului articol trimite explicit la evenimentele esențiale în destinul omului așa cum apar ele în filosofia românească a sec.XX în creația celui mai important mitograf, filosof și istoric a religiilor – Mircea Eliade, precum și în lucrările emeritului filosof, eseist D.D. Roșca.

Esența omului, rolul și menirea lui în Univers au fost problemele majore ce l-au interesat în permanență pe Mircea Eliade. Dar în același context D.D. Roșca se alimentează din experiența meditației filosofice românești și universale propunând o concepție eroică a existenței, astfel pentru el conștiința tragică este crearea unui efort ce-l facem clipă de clipă, pentru a ne liniști în chip etern, provizoriu, conștiința adâncă despre veșnica noastră insuficiență. Numai insuficientul este creator, spune autorul *Existenței tragice*.

După D.D. Roșca, „trăsătura definitorie a unei filosofii ce-și merită numele este atitudinea sufletească din care se desprind viziuni de ansamblu asupra existenței” [1]. Iar aprecierea vigoriei, optimismul, tendința spre cunoaștere și creație, încrederea în posibilitățile sale de desăvârșire și dezvoltare liberă erau definitorii în valorizarea metafizică a condiției umane la Mircea Eliade.

Cunoscut și apreciat pe toate meridianele, Mircea Eliade – savant, filosof și scriitor-a creat o monumentală operă originală, impregnată de un profund umanism. Lucrările lui, străbătute de un robust optimism, constituie o strălucită pledoarie în dezvoltarea liberă a personalității umane, manifestând încredere în puterea creatoare și în posibilitățile lui de desăvârșire. Cea mai bună introducere în opera științifică sunt două eseuri arhicunoscute: *Nostalgia originilor. Metodologie și istorie a religiilor; Sacrul și profanul* fiind și sinteze ale creației lui M.Eliade.

Întreaga creație filosofică originală a lui D.D. Roșca se prezintă astfel ca meditație lucidă și activă a unui umanist. Concepția sa filosofică elaborată în *Existența tragică* – „în cadrul căruia scopul ultim fusese tocmai fundamentarea temeiurilor acțiunii umane și, în același timp, o adevărire a ei prin exemplul propriu, prin luarea personală de atitudine curajoasă, lucidă, patriotică” [2]. Adică poziția angajată pe plan intelectual, moral a lui D.D. Roșca provenea din conștiința că adevărurile scoase dintr-o filosofie raționalistă și umanistă nu pot decât să întărească și conștiința drepturilor națiunii române, drepturile inalienabile la viață și libertate.

Pozițiile teoretice – ontologice, antropologice și axiologice – elaborate în sinteza filosofică *Existența tragică*, constituie într-adevăr suport pentru întemeierea pe aceleași baze de gândire, a unei filosofii în cuprinsul căreia prob-

lematica ideilor fundamentale, cu tot ce implică ea, primește în scrierile lui D.D. Roșca luminoase și valide soluționări, bunuri câștigate ale culturii noastre înaintate, demne să ne rețină oricând atenția. Cu atât mai mult cu cât ascuțișul polemic al solișilor date de D.D. Roșca problemelor de filosofie nu are numai valoare documentar-istorică, legată de combaterea iraționalismului filosofic și a ideologiei fasciste, ci și actualitate, apărarea libertății și a demnității omului, fiind o sarcină majoră a gândirii raționalist-umaniste și democratice.

Prin creația sa, Mircea Eliade afirmă conceptul omului contemporan ca „om universal”, opunând tendințelor reduționiste, unilaterale, care desacralizează omul, îl supun unei adevărate „terori a istoriei” [3], ce-l fragmentează, necesitatea unei recuperări totale a dimensiunilor ființei umane, în primul rând a Sacrului, care este „un element în structura conștiinței”, o categorie a priori a rațiunii ce asigură omului o existență deschisă spre „vocile universului”, spre etern și absolut, transformându-l în ființă transistorică și redându-i astfel optimismul, puterea de a trăi și crea.

Omul, cu extraordinarele sale însușiri, este parte a acestui întreg absolut pe care îl reprezintă existența. Interesul prioritar în ordine metodologică, pus în exercițiu numai pentru a fi ulterior depășit, al lui D.D. Roșca se îndreaptă asupra existenței în genere. În această problemă apare cel dintâi element de certă originalitate a filosofului. Căci prin felul în care înțelege existența, D.D. Roșca se distanțează critic de toate modurile tradiționale de concepere a ei, grupând-le în două mari direcții contradictorii. Prima – apărătoare a raționalității integrale a universului, consideră că, în esența sa, existența este perfect inteligibilă, supunându-se acelorași legi ale logicii, ca și propria noastră gândire. Prin urmare, ea este total cognoscibilă, iar sarcina omului este să lărgească treptat, tot mai mult, zona de rațional în detrimentul sferei iraționalului, care are doar sensul de: încă neînțeles, încă neintegrat în schemele obiective de inteligibilitate, iar asta din diverse motive care, mai devreme sau mai târziu, vor fi suprimate de către mintea iscoditoare a omului.

Referințe:

1. ROȘCA, D. *Existența tragică*. Cluj-Napoca: Dacia, 1995.
2. ELIADE, Mircea. *Istoria credințelor și ideilor religioase*. Chișinău, 1992, vol.1.
3. IDEM. *Sacrul și profanul*. București, 1992, p.187.

Recomandat
Svetlana COANDĂ, dr.hab. conf. univ.